

פרשת אחרי-מות

"על-ראש השעיר הַחִי" (פסוק כא) ההא בפתח.¹¹⁵

• "דם שֶׁפָּךְ" (יז,ד) - הפתח שהיה אמור להיות בפא (כמו בפסוק י"ג) הפך לקמץ בגלל הטעם המפסיק זקף-קטן. וכן "אֹז אֲשֶׁר יִשְׁחָט" (סוף פסוק ג, אבל בתחילת הפסוק הוא בפתח), ונ"מ להגיית יהודי תימן ואשכנז שמבדילים במבטא בין קמץ לפתח שיש להם לשים לב כאן.

• "וְאִישׁ אִישׁ ... אֲשֶׁר יִצוּד צִיד חַיָּה (תביר) אוֹ-עוֹף (טרחא) אֲשֶׁר יֹאכְלוּ" (יז,ג) - "או-עוף" נמשך ל"ציד חיה" ו"אשר יאכל" חוזר על שניהם, וכן מורים הטעמים שתביר מפסיק מעט ואילו טרחא מפסיק יותר.

• "כִּי-נֶפֶשׁ כָּל-בֶּשֶׂר דָּמוֹ בְּנַפְשׁוֹ הוּא" (יז,יד) - ההא בשורוק אבל בהמשך הפסוק "כִּי נֶפֶשׁ כָּל-בֶּשֶׂר דָּמוֹ הוּא" - ההא בחיריק¹¹⁶. ופרש"י לס ונָסַר לָשׁוֹן זָכַר, ונֶפֶשׁ לָשׁוֹן נִקְבָּה. וביתר ביאור, בראש הפסוק הכתוב מדבר על הדם שהוא לשון זכר כאילו אמר "דָּמוֹ הוּא לֹא בְּמִקוֹם נֶפֶשׁוֹ" ובסוף הפסוק הוא בלשון נקבה מפני שמדבר על הנפש כאילו נאמר "כִּי נֶפֶשׁ כָּל בֶּשֶׂר הֵיא דָמוֹ". וכן הוא בפסוק י"א, שברישא שמדברת על הנפש כתוב "כִּי נֶפֶשׁ הַבֶּשֶׂר בְּדָם הוּא" - בחיריק. לשון נקבה, ואילו בסיפא שמדברת על הדם כתוב "כִּי-הָדָם הוּא בְּנֶפֶשׁ יִכְפֹּר" - ההא בשורוק - לשון זכר.

• "אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא" (יח,ג) - המס בצירי כנהוג בנחי עין הפועל (שהשורש הוא "בוא") ולא בפתח כפי הנהוג בחסרי פא-נון (כדוגמת "מְשִׁיב הַרוּחַ" משורש "נשב").

• "אֶל-כָּל-שְׂאֵר בְּשָׂרוֹ" (יח,ו) - האלף בצירי לא בקמץ. "שְׂאֵרָה הַנְּהָ" (יח,ז) - השין בפתח והאלף בחטף-פתח.

• "אֲמַן הֵיא" (יח,ז) - בשוא ופעמים (בטעם מפסיק) המס בסגול.

• "וְאֶל-יָבֵא בְּכָל-עַתָּה אֶל-הַקֹּדֶשׁ" (זקף-קטן) מְבִית לַפְּרֻכָּת (אתנח)

אֶל-פְּנֵי הַכְּפָרָת אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ וְלֹא יָמוּת" (טז,ב). יש בפסוק אזכור של שלושה מקומות: הקודש - הוא שם כולל לכל ההיכל, מְבִית לַפְּרֻכָּת - הוא לפני ולפנים, וְאֶל-פְּנֵי הַכְּפָרָת - לפני ארון העדות. כמו כן יש בראש הפסוק איסור לאו של לֹא יָבֵא - על איסור הכניסה אפילו לטהורים לפנים ממחיצתם (מן המקום המותר להם). ובסוף הפסוק חִיּוּב מִיתָה. ונחלקו רבותינו ז"ל במסכת מנחות דף כ"ז ע"ב על אילו מקומות מן השלושה עובר רק בלאו וחייב עליהם מלקות ועל אילו מהם חייב מיתה וז"ל הגמרא "רבנן סברי אל-הקודש - בלא-

יבא, מְבִית לַפְּרֻכָּת וְאֶל-פְּנֵי הַכְּפָרָת - בלא ימות. ורבי יהודה סבר אל-הקודש ומְבִית לַפְּרֻכָּת - בלא יבא, וְאֶל-פְּנֵי הַכְּפָרָת - בלא ימות". נמצא שדעת רבי-יהודה עולה בקנה אחד עם פיסוק הטעמים ע"פ המסורה שבידינו המחלקת את הפסוק לשניים ע"י האתנח ומה שלפניו בלא-יבא ומה שאחריו עונשו במיתה. יוצא איפה שנגינת הטעמים תואמת את דעתו של רבי-יהודה למרות שההלכה כאן היא דווקא כחכמים. ועיין בספר עלה-יונה לרב יונה מרצבך ז"ל עמוד קכ"ג, ובדוגמאות שמביא שבהם פסק-ההלכה נובע ישירות מפיסוק הטעמים.

• "וְהִקְרִיב אֶהָרֶן אֶת-הַשְּׂעִיר" (טז,ט) - השין בקמץ לא בצירי.

• "וְעָמַדְ-חֵי לִפְנֵי יי" (טז,י) - היוד בקמץ והיא מועמדת, והעין בחטף-קמץ. ופירושו יעמידו אותו - את השעיר פני ה'. וכמוהו "אֲשֶׁר יִקְרָם" (כז,כט).

"לְשַׁלַּח אֹתוֹ" - הלמד השניה בפתח והחית נחה, ואין פה פתח גנובה.

• "וְכִפֹּר עַל-הַקֹּדֶשׁ מִטְּמֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (טז,טז) - האלף בחולם לא בפתח והוא לשון רבים.

• "מִכִּפֹּר אֶת-הַקֹּדֶשׁ" (טז,כ) - הכף והפא דגושים בדגש חזק שהרי הם באים לאחר תנועה קטנה. "וְהִקְרִיב

אֶת-הַשְּׂעִיר הַחִי" - ההא בסגול, אבל

¹¹⁵ והטעם שכאן נשתנה הניקוד הוא, שבגלל הסוף-פסוק הפך הפתח בחית לקמץ וכתוצאה מכך הא הידיעה הפכה מפתח לסגול כדין הא הידיעה לפני אות חית קמוצה.

¹¹⁶ ואל תתמה על הואו במקום היוד, שדינו ככל קרי וכתוב שבתנ"ך.

פרשת אחרי-מות

טיוטא

- "או בת-בהֶךָ" (יח, י) - התיו בשוא לא בסגול, וטעמו מלרע.
- "לְרַבְעָה" (יח, כג) - מפיק בהא שפירושו לרבוע אותה והמפיק בא במקום המילה "אותה", ובפרשת קדושים שכתוב "לרבעה אתה" (כ, טז) לא מפיק ההא במילה "לרבעה" מפני ש"אותה" אמור בפסוק, ושם הרי הוא כאילו כתוב "לרבוע אותה" וההא של "לרבעה" נוספת.
- "תַּבֵּל" - מלעיל ופירושו מעניין זימה, ואם היה מלרע היה פירושו "ארץ". המדקדק ר' אליהו הלוי המכונה הבחור¹¹⁷ נתן סימן "ארבעה הם קטני-ארץ" (משלי ל, כד) "שש-הנה שנה י"י" (משלי ו, טז). ופירושו הוא ש"תַּבֵּל" בארבע נקודות דהיינו צירי צירי פירושו "ארץ" (והוא בהקטנה של שש נקודות של ארץ). אבל "תַּבֵּל" בשש נקודות דהיינו בסגול סגול פירושו זימה אותה שנה ה'. מכאן שצריך להזהר בקבלת שבת ולומר "ישפט תבל בצדק" (תהלים צו, ג) כראוי תיבת "תבל" מלרע.
- "נתטמא הארץ וְאֶפְקַד עוֹנָה עֲלֶיהָ וְתִקָּא אֶת־יִשְׁבִּיָּה" (יח, כה) - כל הפעלים בפסוק הזה בואו-ההיפוך מעתיד לעבר לכן אינם מנוקדים בשוא.

¹¹⁷ ר' אליהו הבחור בר אשר הלוי אשכנזי - מחכמי איטליה, נחשב אחד מגדולי המדקדקים העבריים ממוצא אשכנזי. הוא נקרא "הבחור" ע"ש ספרו "ספר הבחור". הוא חבר עוד ספרי דקדוק ולשון - "נימוקים", "ההרכבה", "פרקי אליהו", "טוב טעם", "מסרת המסרת", "המתורגמן", "התשבי", "הזכרונות" (יספר הבבאי, "שברי לוחות"). היו שערערו על שהוא מלמד את חכמת הלשון העברית לגויים. והיה בעל מגיה בדפוס בומבורגו בק"ק וינציא מסוף המאה השלישית ואילך [ע"פ אטלס עץ חיים כרך ו' והגהת מנחם ציון, שם הגדולים, מערכת גדולים אות קנ"ב].

הרב חיד"א במערכת ספרים, על הספר טוב טעם מסיג עליו וז"ל: ובילדותי ראיתי שאומר שם (בספר טוב טעם) ובמסורת המסורת שהטעמים והנקודות עשו אותם אחר התלמוד חכמי טבריא, ועמו הסליחה כי הם הלכה למשה מסיני והוא בכלל מייש בנדרים דף ל"ז. וכבד ידוע שרשב"י רבו של רבי מחבר המשנה בתקוני הזהר מדבר נפלאות על הטעמים והנקודות, והאר"י ז"ל בדרושי טנת"א, ועיין בזהר ח"ב סוף דף ר"ה ודוק ואין להאריך. עכ"ל. וע"ע בהגהת מנחם ציון שם.